



LABORO

REVUO INTERNACIONA
ORGANO DI LA HISPANA MONDOLINGUANI

— Aparas dumonate :- Adreso: León, 9 —

Singla autoro esas responsiva pri lna artikli

III^a YARO

Madrid, Januaro-Februaro 1914

N.º 19

o o o

KONTENAJO

Sulo Schneeberger
(«portreto»).—Nueva vida.—Kantez matretol... —Kurso kompleta di linguo internaciona segun nova sistemo.—Espritaji.—Diversaji.
«Suplemento».

o o o

NIA PORTRETI



Sr.º F. SCHNEEBERGER, prezidero di nia Akademio, pus-
tulo en Lüsslingen (apud Solothurn «Suisia»).

NUEVA VIDA

Cuando apareció el primer número de esta Revista—hace más de dos años—estábamos muy lejos de pensar que, humildes soldados de fila, pudiéramos erigirnos un día en portaestandartes. No nos reconocíamos dotes para el periodismo, porque unos cuantos conocimientos lingüísticos y artículos publicados con mayor buen deseo y amaneramiento que ciencia no bastaban para justificar nuestra decisión, no nos autorizaban para semejante empresa.

Para ello hace falta cultura é iniciativas. Estas últimas nos las descubrimos ahora: ignorábamos su existencia; somos periodistas, no cabe ya duda, en lo que el periodismo tiene, no de mental, sino de activo. Sómoslo por temperamento. Nació LABORO poco menos que muerto; hoy casi nos atrevemos á asegurar que vivirá. Nuestros correligionarios españoles y extranjeros sienten por él simpatías que, indudablemente, está muy lejos de merecer, pero que aceptamos con júbilo, porque la suerte nos las depara, siendo inestimables para nosotros, entre otras, también inestimables, la adhesión del doctor Casares, del Ferrol. Adoptando de común acuerdo un plan uniforme de impresión y de formato, el de «Progreso», órgano oficial de nuestra Academia, dividiremos desde ahora en dos partes el contenido de nuestra Revista.

Una, la nacional, la española, será compuesta, como hasta la fecha, en los establecimientos tipográficos de «El Liberal», y constará de ocho páginas, por lo menos; la otra, la propiamente internacional, verá la luz en París en la importante Casa editorial Ch. Delagrave, 15, rue Soufflot, con el título de *Suplemento*, y será compuesta en colaboración con todas las Redacciones idistas que hayan aceptado las condiciones propuestas por varios organizadores.

La fundación de una imprenta idista propia, realizada ya por nuestro amigo Kapustyanskiy, es de gran transcendencia; dicha fundación presenta, indudablemente, ventajas nada despreciables: economía, esmero, etc., pero tiene para nosotros, en particular, inconvenientes como el de la imposibilidad práctica de relacionarnos personalmente con el impresor en cualquier momento necesario: los gastos de Correo, los retrasos y perjuicios, que, tratándose de distancia tan enorme no podríamos evitar; figúrense ustedes, ¡en pleno Cáucaso! En fin, ya veremos. Sea como quiera, LABORO ha mejorado un poco en su presentación: ya lo veis; hemos añadido una cubierta, y su impresión es sobre papel «couché». Bien presentimos que no en balde nos sacrificamos, y que dentro de varios años alcanzaremos algún fruto. De América nos vienen alientos. Aquellas Repúblicas ven con gusto nuestro movimiento, y se incorporan á él. Pronto seremos más conocidos, tal vez, en la Argentina que en España, aunque esperamos hacer mucho en Cataluña, esa fuente de la constan-



cia y de la laboriosidad hispánicas, que siempre acepta lo nuevo si es grande. Saludamos, al pasar, á Valdomiro Lorenzo, de Sao Paolo (Brasil), que ha tenido la acertada idea de publicar una hoja «O Astro», primera «idajo» en lengua portuguesa, á la que deseamos larga vida. ¡Ah! Se nos olvidaba deciros que tenemos la aprobación de la Academia para nuestro modernísimo método de enseñanza del «Ido», y que hoy comenzamos nuevamente su publicación. No somos nosotros los llamados á ponderarle: se recomienda por sí solo. La amistad que nos une con su autor principal, el Sr. Vernet, director del Instituto de lenguas vivas más importante de España, nos permite ofreceros esta obra, que, de otro modo, nos hubiese costado mucho dinero. Después de todo lo expuesto, creemos conveniente citaros las siguientes fundamentadas líneas, que la «Langue Auxiliaire» publicaba en su número de Diciembre último, y que á vosotros, lectores de LABORO, os interesan, sin duda, más que á nadie: «El buen propagandista es el que siempre piensa en la propaganda; allá donde vaya trata de conseguir uno ó dos abonos. No contéis con que el vecino lo haga por vosotros; ¡cuántos sentirían con el alma que nuestra Revista dejara de publicarse, y á qué pocos alcanzaría una parte de responsabilidad! El capitán Populus decía no hace mucho: «Cada uno debe abonarse á tres números; dos de ellos los ofrecerá á quien crea oportuno; este fondo afianzará la vida y la prosperidad de la Revista.» Claro está que dichos ejemplares deben entregarse lo mejor posible. Su envío por correo á cualquier persona nada sirve, si el destinatario no comprende lo que es aquello y se figura otra cosa. Será conveniente que vaya precedido de una carta explicativa, á la que se unirá, por ejemplo, el «Manual completo», de Escuder (0'50 pesetas).

Debéis, finalmente, multiplicar y provocar los donativos grandes ó pequeños que nos ayuden á hacer frente á todas las eventualidades.

Sí: más vale obrar que decir; los idistas debéis pensar en sostener las Revistas que hoy se publican, y no incurrir en el error de los esperantistas, de crear muchas y de abandonarlas después todas.

Y ahora, como conclusión de este artículo, agradecidísimos á D. Juan Barral, de Berlín, por el envío de su hermosísimo «Itinerario dil Historio Universal», queremos expresar aquí nuestro entusiasmo por una obra tan monumental, y aconsejaros á todos su lectura: en ella hallaréis un verdadero deleite y grandes enseñanzas. Nos sentimos orgullosos, porque ser idistas es pertenecer á un mundo nuevo, á una aristocracia intelectual, creadora de ideas mucho más grandes que las del pasado. Esa historia, cuyo subtítulo es «Nova Horizonti», figura entre las más profundas que hemos leído en nuestra vida.

Es pequeña, pero en ella toda es sustancia:

«Moderna socialistiko apene naskas. Socialistiko esas la scienco ed arto praktikalai dil universal organizado dil homal societo; ol vizas la sistemala developo dil futuro, vice sistemale studiar la pasinto, ol extensesas al organizado di sociala scienci,

dil biologio, dil perfektigado di homal rasi, dil arto, dil religio, dil ekonomio, dil mutualeso, edc.»

Su estilo es claro, sencillo y elegante; leyéndole se adquiere mayor facilidad de expresión.

De ese librito, llamado á producir gran revuelo entre gentes cultas, sacamos este hermoso pensamiento, que adoptamos desde luego: «A kulturo universalá, linguo universalá.» ¡Obras así obligan á aprender el «Ido»!

KANTEZ, MATRETO...



La vintro tayare esis kruela. La povra infanto esis mortonta pro hungro, koldeso e pro grava morbo. La patro ye la vigilo esis transportita aden la hospitalo. Lua lasta regardo sur la dolorchambro expresabis la certeso, ke lu ne plus rivenos ibe. La matro, opresita da grava doloro, jacis en angulo di la chambro fixigante, per sua profunda e trista okuli ne determinita punto dil plafono.

—Matreto!... matreto!...

Ye ta lamentosa klamo dil infanto, el su levis sen hasto. Trista, fatigita, per quaze mekanikala gesto, el proximeskis al infanto.

—Matreto, kara matreto, me durstas...

La matro prenis glaso de aquo e prizentis ol an la boko dil malado murmurante, en granda konsterneseso mixita kun odio kontre l'adversa fato:

—Drinkez... drinkez aquo... ol esas la sola kozo, qua kustas nulo.

La okuli dil infanto su turnis ad altra latero; li aspektis en lua pala vizajo du suni krepuskolala. Lua regardo su egaris e semblis kurar adfore, tre adfore, vers ula punto bela, misterioza. Il semblis ridetar dop ula benigna viziono.

—Quik... quik..., lu dicis kun penoza voco. Me ankore hungras... Ka tu fine donas a me lo maxim bona? Ka tu venas, matreto? La matro regardis l'infanto sen responder. Elua spirito egareskis. El sentas en sua kordio quaze jcyo sovaja, qua semblas grandekar. El su kurvigis sur l'infanto, tre proxim ilua respiro; el aspektis indiferenta quaze il ne plus apartenus ad elu.

La mediko dil povri venis. Lu eniris la chambro senbruse, pozis sua chapelo sur la lito, an la pedi dil mikra malado, examenis ilca, e, su turnante pose a la matro, il murmuris:

—Lu esas ye la fino... Vu darfas donar ad ilu omno quon il deziras.

Ton dicinte, la mediko ekiris, sen ke la kompatinda matro povis pronuncar un sola vorto.

Quik kande la pordo klozesis, el su precipitis a sur l'infanto. e, klakante la denti de teroro, kun sovaja voco, el kiameskis:

—No, no! Lo ne esas posibla!... Tu restos hike... Me ne volas lasar tu departar!

—Matreto, me volas manjar... e me volas, ke tu kantez ta bela kansoneto... : ka tu memoras ol? La «kansono dil mikra ficro»... Kantez ol dulce, tre dolce, matreto!... La matro singlutis; lua fauco semblis sufokar elu. El tuisis, drinkis kelka dropi de aquo, apertis la boko por kantar, por kontentigar sua filieto, ma... elua labii povis artikular nula sono.

—Kantez, matreto, kantez!...

El ploris, humidigis per salivo sua tremanta labii, movis la lango, e pos harda esforcio, el nur sucesis artikular kelka silabi. Desesperoza el tordis la manui, iris tra la chambro de un extremajo ad altra, quaze el esus fola.

—«Me ne plus savas kantar», el dicis en su ipsa kun expreso di angoro. El rikomencis sua esforcio, tormentita dal voko dil infanto, qua senfine repetadis:

—Kantez, matreto, kantez!...

La desfelica matro ne plus povis rezistar tala prego. El furioze decensis l'eskalero po eskapar ta suplikanta voko.

P. LUSANA.

Biella, 26 oktobro 1913.

(Ol duos.)

Pro manko di spaco ni ne publikigas ta fino di Iacopo.

Kurso completa di linguo internaciona segun la nova sistemo Rieu Vernet-Galant

L'institucuro «A. Rieu Vernet» esas inter le maxim konocata; ni ne audis parolar pri plu nova ed agreabla doco-sistemo kam ica, ecepte ta di specala fonografilo inventita da la firmo «Pathé Frères» ed altri. On komprenas nun quante grava esas nia laboruro. Ni dankegas l'autoro qua vidas en l'idisti nula konkurenceri, e qua tante bonvolozas esis ad ni.

On dicas ke «repetado esas l'anmo di l'instrukto» e lo esas justa. Repetez do, ma ne blinde, ne hazarde: selektez bone, ordinez l'elementi.

Por atingar via skopo agez metodoze de lo simpla a lo kompleksa: nulo aspektos lore defacila, e la studio esos gradopa e certa progresado. La moderna metodo «Rieu Vernet», judikesas kom bonega por l'aquiro di nacionala linguo, pro ke ol esas tre praktikala.

Prizentante ica Ido-aplikuro, ni esperas ke ti ek nia lekteri, qui ne havas docero, e deziras parlernar nia mondlinguo, esos a ni gratitudoza.

Li havas nun moyeno pensar e konstruktar en olu sen tradukar vortope l'idei; tale, li evitos quik de la komenco omna idiotismi ed anomalaji de la patralla linguo. Ulte to, la stilo esos sempre korekta e preciza, pro la logikaleso, senecepteso, e cetera qualesi di Ido. Kande la kurso esos parlernita, li mustos parlektar nia gramatiketo, se li deziras konocar la marveloza pieci di la tota mekanismo: lo esos amuziva ed avantajoza.

PRELIMINARI



Este método se recomienda particularmente a las personas que aprenden sin maestro y quieren dominar la L. I.; para ello les bastará leer *cuidadosamente*, una vez, el contenido de cada lección y el significado de las palabras (en caracteres gruesos) publicadas al final de la misma, cuidando muy especialmente de leer en voz alta, *pausadamente*, y de que la pronunciación sea lo más perfecta posible, siguiendo en un todo nuestras breves indicaciones.

«Se ni nur savas anaizar ed interpretar l'exempli quin Naturo furnisas a ni, ni trovos en oli la fronto di omna progreso.»

SIORO (*) LOPEZ ESAS HISPANA.

Sulo LOPEZ, SIORINO LOPEZ, DAMZELO (**) LOPEZ. ME ESAS S^o JOHAN, VU ESAS SIORO X (*kse*).—Me esas Hispana, vu esas Angla.

(*) Señor, señora. En Ido las palabras carecen de género, como en inglés; *sioro* se aplica, por lo tanto, indistintamente al varón y la hembra. *Sioro Perez* (el señor ó la señora de Pérez) *esas hispana*. En los casos en que la distinción es necesaria, se añade á la raíz *-ul* para el masculino, *-in* para el femenino: *siorulo* (señor), *siorino* (señora). *Siorino* es siempre la mujer casada; cuando ignoramos si se trata de una doncella ó de una matrona, emplearemos la palabra *dano*.

(**) Señorita:—yo soy español—usted es inglés—*no se traduc* (kad equivale a ?, y se coloca siempre al principio de pregunta); él (el hombre)—y ellos—nosotros, nosotras—ustedes, vosotros, vosotras.—Ejercicio—masculino-femenino: Tiene dos niños (*hijos*), nombre, apellido; él, ello, ella (*siempre una cosa*), su (*de ella*), padre (*varon o hembra; distinguiendo: patrulo, patrino o matro*), hija, hijo hermano, hermana.

KA(D) me esas Hispana? Yes, vu esas Hispana. Kad vu esas Angla? Yes, me esas Angla. Kad vu esas S^o X? Yes, me esas S^o X. Kad me esas S^o Johan? Yes, vu esas S^o Johan.

Siorulo Dubois esas franca. Sulo Bulow esas Germana. Sulo Marconi esas Italiana. Sulo Tolstoi esas Rusa. Sulo Asquith esas Angla.

Kad Sulo Dubois esas Franca? Yes, IL (ILU O LU) esas Franca. Kad Sulo Marconi esas Italiana? Yes, il esas Italiana. Kad Sulo Tolstoi esas Rusa? Yes, il esas Rusa. Kad S^o Asquith esas Angla? Yes, il esas Angla.

S^o Dubois esas Franca e(d) S^o Serres esas Franca. Kad S^o Dubois e S^o Serres esas Franca. Yes, (i)LI esas Franca. Kad S^o Tolstoi e S^o Gorki esas Rusa? Yes, li esas Rusa.

Me esas Hispana, Sulo Marcilla esas Hispana: NI ESAS Hispana. Kad ni esas Hispana? Yes, VI esas Hispana.

ME; VU, IL, EL, LI ESAS.

Kad SIORULI (*) Schulz e Meyer esas Germana? Yes, Sioro, (i)li esas Germana. Kad SIORINI Breion e Dubois esas Franca? Yes, (e)li esas Franca. Ka(d) damzeli Pérez e Sanchez esas Hispana? Yes, li esas Hispana.

1	2	3	4	5
un	du	tri	quar	kin
S ^o	Si Sulo;	Si SIORINO;	SIORINI,	
6	7	8	9	10
sis sep		ok	non	dek
DAMZELO,		DAMZELI,		YES, E

Apliko

Mes esas Hispana, vu esas Hispana. Sioro Marconi esas Italiana, e Siorulo e Siorino Bulow esas germana.

o o o

1^a (UNESMA) EXERCO.—MASKULO, FEMINO.

Il esas Angla; el esas Angla.

Il esas Hispana; el esas Hispana.

Il esas Franca; el esas Franca.

Kad Sulo Smith esas Angla? Yes, il esas Angla. Kad Siorino Smith esas

VOCABULARIO.—*Bon jorno*: buenos días; *bona vespero*: buenas tardes; buenas noches: *bona nokto*: buenas noches (al acostarse solamente). Yes: sí; no: no: *quale vu standas*, o *kad vu standas bone?* (cómo está usted?).

ALFABETO.—Las letras se pronuncian como en castellano, excepción hecha de la c (ts); ej.: *koncienco* (kontsientso), de la g (gue, gui, etc.), de la j y de la z (como en francés), de la qu (cu), de la w (u) y de la sh como en inglés: x catalana. Acento tónico sobre la penúltima sílaba: *sióro*, *siorino*. Los infinitivos sobre la última.

(*) *Siori*, siendo forma neutra, indica varones ó hembras; con distinción de género: *sioruli* (señores), *siorini* (señoras), y si nos referimos á ellos y ellas, es decir, á ambos sexos á un tiempo: *gesiori*.

Angla? Yes, el esas Angla. Kad Siorulo Perez esas Hispana? Yes, il esas Hispana. Kad Siorino Perez esas Hispana? Yes, el esas Hispana. Kad S^o Sch nidt esas Germana? Yes, il o el esas Germana. Kad Siorino Schulte esas Germana? Yes, el esas Germana.

Sulo Lopez havas du kndi

Siorulo e siorino Lopez, damzelo Maria Lopez, Sioro Johan Lopez. Johan esas la *prenomo*, Lopez esas la *nomo*. Maria Lopez. Maria esas la *prenomo*, Lopez esas la *nomo*. Kad Maria esas la *nomo* o la *prenomo* di damzelo Lopez? *Ol* esas la *prenomo*. Kad Lopez esas la *nomo* di Maria? Yes, ol esas (*e*)*lua* *nomo*. Kad Lopez esas la *nomo* di Johan? Yes, Lopez esas (*i*)*lua* *nomo*. Johan esas (*i*)*lua* *prenomo*.

Siorulo Lopez esas la *patro*-di Maria e di Johan.

Siorino Lopez esas la *patro*-di Maria e di Johan.

Maria esas la filio di gesiori Lopez.

Johan esas la filio di gesiori Lopez.

Maria e Johan esas la filii di gesiori Lopez.

Kad Siorulo Lopez esas la *patro* di Johan? Yes, il esas lua *patro*.

Kad Siorino Lopez esas lua *patro*? Yes, el esas lua *patro*.

Maria esas la *fratino* di Johan; Johan esas (*e*)*lua* *fratulo*.

☞ ☞ ☞

ESPRITAJI

SINCERESO.—On questionas doktoro :

—Ka vu kredas ye l'aparonta mortinti?

—No, sioro; se me kredus lo, me ne esus mediko.

o o o

BONA REPLIKO.—Se ulu sideskus sur vua chapelo, quon vu dicas ad il?

—Stulta, idioto, stupido...

—To suficas, sioro. Vu sideskas sur la mea.

o o o

NE-EXPEKTITA RESPONDO.—Se tu duras quale nun, me esos obligata serchar altra servisto.

—Vu agos bone, sioro: nam esas multa laboro por una sola servisto.

o o o

UN DEBO PLUSA.—Individuo kargita per debi, jetis su aden rivero por su-ocidar.

Kurajoza viro salvis lu e dicis: «Vu debas a me la vivo.»

La su ocidema lore klameskis:

—Ho, Deo mea! Un debo plusa.

o o o

BELA JUDIKO.—Me ne komprenas, doktoro, pro quo on ne donis á vu kruco-premio.

—Nu, siorino, vu ja savas; la mediki havas multa enemiki en ica mondo.

—Certe, sioro, ed anke en l'altra.

SUPLEMENTO

KRONIKO

Nia jurnali.

En la unesma tompo di nia Ido-movado me sempre joyis, kande aparis ula nova Ido-jurnalo. Me abonis li omna, nam me opinio- nis, ke esas mea devo, sustenar omna Idista entreprenzi. Pluri de ta jurnali desaparís pos vere kurta existado e preske sempre anke la redaktisti di ta jurnali abandonis nia movado. Kelki de ta redaktisti sakrifikabis ne nur pasable granda sumi por la edito di lia jurnali, li anke perdis multa tempo per l' administrado e la redaktado di oli.

Ta fakto, advere, esas tote ne astoniva. Jurnalo povas existar nur, se ol havas plura mili de aboniti, Konsiderante nia nombro de adepti (qua esas ya kontentiganta), on facile povas komprenar, ke ni ne bezonas multa revui e jurnali. Me ipsa esas nun abonita a kin Idista jurnali, ma por tre multa samideani un sola jurnalo suficas.

Esas vera, ke l' Esp-isti havas plu multa jurnali kam ni. Li fanfaronas pri « plu kam cent ». Ta nombro esas certe justa, kande on kontas omna Esp-ista jurnali aparanta *ed aparinta*.

Ka ni devas imitar l' Esp-isti? Absolute ne. Ni lernez de lia erori, ma ni ne imitez li. Por propagar Esp-o on ya bezonas Esp-o-jurnali, ed multa Esp-ista propagisti esas exkuzebla, se li volas divenar « redaktisti » di jurnali. Li bone savas, ke li ne povas propagar Esp-o per nacionala jurnali pro la supersignizita literi. Pro to li editas multa folieti, quin li nomizas jurnali.

Fortunoze ni Idisti trovesas en multe plu bona situeso. Nia linguo povas imprimesar omnube, en omna nacionala jurnali ni povas aparigar Ido-artikli, se nur ni sucesas vekigar l' intereso di la redaktisti.

La fakti pravas, ke to esas pasable facila. En Suiso exemple ni nun ganis kin diversa jurnali, qui aceptas omnasemane artikli pri ed en Ido. Talmaniere cirke 60000 personi lektas omnasemane pri Ido, ed esas tote certa, ke ta konstanta agado havos bone rezultaji.

Quo eventus, se ni editus Ido-jurnalo en Suiso? Ni ganus forsan 500-600 aboniti, l' abonpreco ricevota suficus por editar la jurnalo dum cirke un miyaro, pose la redaktisto e l' editisto ipsa mustus pagar l' imprimpreco dil altra numeri, la jurnalo divenus

sempre plu mikra e fine ol aparus ankore kun quar pagini ed omna duesma o triesma monato. Nulu kontentesus, nek la redaktisto, nek l' aboniti.

Pro to me konsilas ad omna nia samideani qui esas kapabla facar lo, aparigar Ido-anguli en la nacionala jurnali. Tale li konocigos nia linguo da la granda publiko, e lore nia progresi divenos sempre plu granda.

Ultre to, ni komprenende devas sustenar nia existanta jurnali, sive per artikli, sive per rekruto di nov aboniti.

Precipue nia central organo *Progreso* meritas nia susteno. Til nun on ya ne povis rekomendar ol ad omnu, nam komencanti exemple nek prizabus nek komprenabus la multa linguala diskuti. Ma nun, depos ke nia akademio finis sua labori, *Progreso* certe divenos sempre plu bona. Lektante la diversa ciencal artikli populara, on ne nur povas exercar su en nia linguo ipsa, on anke saveskas e lernas tre multe de ta artikli.

Nia devizo esez: « poka, ma bonega jurnali ». Me ipsa decidis ne plus abonar ula nova Idala revuo o jurnalo, mem se mea maxim bona amiko editus ol. Me rekomendas ad omna samideani, agar same. « Ni ne disipez nia energio, ni utiligez ol ».

Albert NOETZLI.

Basel.

La *Mondolingual Societo* komencis sua kursi pri Ido la 12^a novembro; la *Laboristal Societo* komencis la sua la 17^a novembro.

Bruxelles.

Dum la vintrala semestro, D¹⁰ GUILLIAUME facas kurso de 20 lecioni pri Ido en la *Fakultato internaciona di pedologio* direktata da D¹⁰ I. ИОТЕНКО, sub la patroneso di la maxim alta autoritati di Belgio e Brabant.

Kopenhago.

Ye komenco di novembro eventis la general asemblo di la *Hominala Uniono por la Linguo int. helpanta* (fondita la 27 nov. 1907). On savas, ke ca societo « havas la skopo unionar homini e hominala organizuri en kunagado por la LI. ed acelerar olua aplikado en domeni ubé homini vizas internaciona kunlaborado ». Pri la linguo, « l' Uniono submisas su a la decidi dil Akademio dil *Uniono por la LI.* ». Cetere ol esas absolute neutra pri religial e politikala questioni. Ol esas administrata da Komitato, qua kunsidas en omna yarquarono. La yarala kontributo esas, por singla membro, 2 *kron* (cirke 3 franki), por organizuro, 5 *kron*. — Yen la rezumo di la nova statuti adoptita en ica asemblo. La sekretario esas D¹⁰ G. MÖNSTER, Osterbrogade 54 B 4, Kopenhago. Ni varme rekomendas ica *Uniono* al Idistini di omnalandi, por ke li adhezrez ad ol, rekrutez ad ol nova adheri, ed aquirez ad ol utila relati en la hominala societi.

Okazione, ni devas anoncar, ke nia devota samideano D^{lo} G. Mönster entraprezis, ja de plura monati, la kompozio di *kompleta* vorto libri Dana-Ido e Ido-Dana, analoga e konforma a nia nova vortolibri D. e F.

Generala, ni repetas la konsilo quan ni ja donis a nia samideani por lia propra intereso: ante entraprezar irga laboro por Ido, li voluntez avertar ni, por esar certa, ke li ne facos laboro ja entraprezita da altru. Ica konsilo vizas evidente sparar ed utiligar maxim bone la esforcis di nia samideani ed evitar regretinda « disipi di energio ».

Luxemburg.

La 15 novembro ye 8 1/2 kloki vespere eventis en la salono dil urban palaco diskurso da S^o Komandanto LEMAIRE, pri la LI. Cirke cent personi ek omna klasi asistis e kun grandega intereso sequis dum 1 1/2 horo la praktikala ed entuziasmoza paroli di la simpatiinda diskursanto. La sekretario di la hikala grupo, S^o HEVER, prizentante S^o LEMAIRE a l' audantaro, justege acentizis, ke il ne esas nur entuziasmoza propagero di la LI., ma anke ciencisto e famoza esploristo dil Afriko. Omna bona e bela qualesi dil parolanto kontributis por interesar la mento ed emocigar la kordio dil audantaro. E S^o LEMAIRE sucesis komplete. Longa ed unanima aplaudo rekompensis la parolanto pro sua peni.

Agrebla surprizo facesis a S^o LEMAIRE e la Luxemburgana samideani da S^o kapitano POPULUS, qua specale venis a Luxemburg por asistar la diskurso. Ni esis felica, kunesar la du eminenta Idisti dum la sequanta jorno. Matene on facis promenado tra e cirke nia pitoreska urbo. S^o LEMAIRE, qua unesmafoye vidis Luxemburg, ofte haltis, admirante astonite la belega situeso di nia anciena rokoza urbo. Posdimeze nia du simpatiinda samideani livis ni kun kordiala: « Til rivido okazione di la kongreso 1914 en Luxemburg ». Proxima sundio, 23 novembro, la vintral kurso pri la LI. apertesos en salono dil gimnazio.

Melun.

Omna jurnali anuncis la teroriganta koliziono di du treni, qua eventis (4 nov.) en la staciono di ca urbo (chef-urbo dil departamento Seine-et-Marne). Nia devota samideano, S^o paroko J. GUIGNON, retrovenanta de Melun (pro lua propagado, di qua ni konocos balde la bona frukti), troveis hazarde en la staciono lor la katastrofo. Il hastis adportar sua sokursi homala e religiala a la viktimi di la koliziono, e restis sur la loko til l' arivo dil oficiala sokursanti (pumpisti, soldati, e c.). Ni ne insistas pri co, por ne ofensar la modesteso di nia samideano; la Idisti konocate hororas la fanfaronado. Ni volas nur mensionar l' experienco linguala quan il facis en ica trista okaziono.

Exter la tro multa vunditi, la cetera voyajanti, preske fola de

teroro, vagis tra la staciono, demandante helpo ed informi. En la rapido Marseille-Paris trovesis; quale sempre, multa stranjeri: Angli, Germani, Holandani. Kelka Angla siorini turnis su a S^o Guignon, e questionis lu en sua linguo. Nia samideano konocas bone l' Angla *skribata*; ma lu ne komprenas facile l' Angla *parolata*, pro manko di kustumo e pro la pronuncado tante partikulara di ca linguo. Reciproke, la Anglini tote ne komprenis la Franca. Lore nia samideano komencis parolar en Ido, tre lente, selektante vorti maxim internaciona, e pregis la siorini parolar anke tre lente; tale on fine povis interkomprenar e la siorini foriris kontenta. Komprenoble, co esis nur mikra incidento en ta desfortunoza nokto, e nia samideano havis multa plu grava taski, kam konversar kun sana personi e facar propagado por Ido. Il ne mem pronuncis la nomo Ido, e l' Anglini ne savas, forsan nultempe savos, per qua linguo li esis helpata!

Tamen ica incidento esas instruktiva. Ol pruvus, unesme, ke on povas uzar Ido kun suceso, mem kun personi qui ne konocas ol, kande la nacionala lingui tote falias. Duesme, ol pruvus, quante erora esas la prejudiko di l' Anglolingvani (e mem di altri), ke « on parolas l' Angla omnaloke », e ke per ta linguo on povas sempre komprenigar su. Ni memoras simila incidento, min tragediala: ula Anglino esabis furtata en meza Paris (placo dil Opero); el trovis nula policano, e mem en la policala komisarieyo nula persono, qua povis komprenar lua plendo e recevar lua expliki; on devis quarar interpretisto di vicena hotelo,... e dumc la furtisto forkuris. Lore la poliestro decidis, ke on docos l' Angla a kelka policani (yes, ma quanti? e ka ta poki, dissemita en l' urbe, trovesos sempre proxim la loko, urbe on bezonos li? E se morgo on furto en Paris Hispano, Ruso, Chinano o Japonano, kad on devos docar anke la rispektiva lingui a la sama agenti, o ad altri? E quo eventos, se Hispano turnas su, en kazo di ditreso, ad agente qua lernabos l' Angla o la Rusa? Omno to esas nur mizerosa remediacho!)

Ni dedikas ica fakto ed ica reflekti aparte a nia Anglolingvana amiki¹: li dicez laute e sencese a sua samlingvani: « Nule esas vera, ke on konocas o komprenas l' Angla omnaloke; vi povas esar tre embarasata, ed en kazo di danjero indijar la maxim necesa helpo ed informi, se vi savas nur via linguo; ico eventas mem en Paris, e tante plu facile en irga loko di l' exterlando, ube irga acidento neprevidebla povas haltigar vi. Se do vi deziras voyajar agreable e sekure tra la diversa landi, o vi devas lernar omna rispektiva lingui, quo esas neposibla; o vi devas lernar e propagar la LI., quo esas multe plu facila ed efikiva ». Yen l' argumento nerezistebla, quan tala experienci furnisas a nia samideani.

1. Ni parolas aparte pri l' Angla, pro ke ol esas la linguo maxim difuzita, e pro ke on pretendas konseque, ke ol divenez linguo universala. Ma la samo valoras, pro plu forta motivo, pri la cetera lingui.

Mitau.

L'anuncita *Bazaro-lotrio*, aranĵita (p. 464) ye la 31^a oktobro da la societo DEFIRS, sukcesis super omna ekspekti. Certe, omno ja de longe esabis preparata tre sorgeme: la bazaro ipsa, l'expozoo di Ido-literaturo, la diskurso, e c. Tamen kom yuna societo kun mikra moyeni e kom korporaciono luktanta kontre ja eksistanta L. I., ni ne darfis ekspektar tala splendida rezultajo. La frequento esis tante granda, ke la salonego ne suficis por la turbo. On literale asaltis e la kaseyo e la tabli kun la lotrienda objekti. Entote vendesis 2136 bazarbileti.

L'introducanta diskurso da S^o AUG. GRÖSSBERG, pri *La LI. kom postulo dil dio*, multe aplaudesis. Talc preparita la publiko tante plu atenceme spektadis la richa kolekturo de libri, folieti, e diversa objekti pri Ido (la datizilo *Tip-Top*, la ludo *Go*, la *Weltkalender*, Ido-Karameli, krayoni kun Idista surskribo, e c.) same l' aranĵo di preske sennombra belega vidajo-karti.

Inter la turbo dil asisteri trovesis anke multa Esperantisti kurioza pri la forteso e verki dil Idisti. Kelki venabis mem de fora Moskau e de altra loki. Certe, kelki de li nun revizos sua opiniononi pri nia movado.

Lor la sequanta balo esis aranĵata festeno por la honorgasti e la nefatigebla kunlaboreri. Olun partoprenis 65 gesiori. Esis enuncata diversa kordiala tosti. Arivis plu kam 40 letreti salutanta, mem Idista telegramo de nia eminenta pioniro Siorino GUNVAR MÖNSTER. Omna ta afabla samideanin qui voluntis honorizar ni per lia karti, letri, sendaji e c. ni profunde gratitudas. E ni pregas li exkuzar ni, se ni nur pokope sucesos respondizar lia kordiala bondeziri.

Fine esas mencionenda, ke kelka dii antee ula Esp-isto, « Turko el Konstantinoplo », quale lu nomizis su, disdonis sur la stradi gratuita Rusa broshuri pri *Elementa kurso dil LI. Esperanto*. Ma lo aparis nur kom miskalkulo. Tante plu multe omnu volis persone konoceskar « l'antagonisti dil santa linguo. »

Dum la bazaro ni disdonis multa nia propagili e ni esperas, ke per ica entrapezo nia komun afero Idista eniris rondi e lokala e plu fora til nun klozita avan ni. Prosperez nia sonora LI. !

J. R.

Paris.

Emancipanta Stelo aranĵis e komencis la sequanta kursi en Paris :
Lundio, en *Famille Nouvelle*, 15, rue de Meaux ;
Marsdio, en la *Popul-Universitato*, 157, faubourg St-Antoine, ed en *Domo di la Sindikatani*, 18, rue Cambronne ;
Jovdio, en *Domo di la Sindikatani* dil 17^a distrikto, 67, rue Pouchet ;
Saturndio, en la *Labor-Borso*, 3, rue du Château-d'Eau, — ed en la suburbala komoni :

BAGNOLET, merkurdio, en *L'Avenir*, kooperala societo, rue Sadi-Carnot;

BOBIGNY, sundio, en la *Popul-Universitato*, 1, rue de la Justice;

JOINVILLE-LE-PONT, sundio, en *Kaŝino dil Barilo*;

MONTROUGE, jovdio, en domo *Commowith*, 14, avenue de la République;

PRÉ-ST-GERVAIS, venerdio, en la Kooperala societo, 6, rue Paul-de-Kock.

Kelka plusa kursu apertesos dum decembro. On vidas, ke nia kamaradi di *Emancipanta Stelo* laboras bone!

Tours, Paris.

Nia kolego S^o PEUS pasis dufoje tra Francio, irante a Lisbona e retrovenante. Ye l' unesma fojo il asistis privata kunveno di *Emancipanta Stelo* en Paris (2 oktobro), e facis diskurso publika pri ed en Ido en Tours (3 okt.). Retrovenante il facis publika diskurso en Paris pri *la posibleso e neceseso dil internaciona paco* (11 okt.). La diskurso esis en Ido, quik tradukata en Franca da Parisana Idisto. Tala diskursi efikas maxim bone, nom li pruvas per la fakto la praktikal utilesos di Ido.

La kurso pri Ido rikomencis en la Labor-Borso di Tours ye la 24 oktobro.

Saint-Pierre-sur-Dives.

La 15 oktobro, en salono dil komon-domo, S^o abato DUBOUY diskursis pri la L.I. Il demonstros lua faciloso, enumerante la desfacilaji dil vivanta lingui pri gramatiko, ortografio, pronuncado e lexiko, e montrante quale oli desapariss od evitesis en la L.I. Pos komparo inter Volapük, Esp^o ed Ido, il finis per praktikal konsideri pri la nuna turistal e komercial aplikuri di Ido e lua edukiva valoro.

Ula prezenta Esp-isto kontredicis. Il ne audacis negar la supereso di Ido, ma pledis por la lenta e pokopa endukto dil reformi; il ne sucesis justifikar Esp-aji quale *kulpigi*, edc.; e la debato pri la signizita literi forte impresis l' audantaro. Ul asistanto rezumis la general impresos, dicante: « On koncesas a *vu* konservar vua Esp-o; ma omna nova adepti di la L.I. adoptos Ido! »

Plur asistinti demandis lernolibri.

Winterthur.

La 14 oktobro S^o A. NOETZLI facis diskurso pri *la Laboristaro e la L.I.* qua esis simpatioze anuncata en *Arbeiterzeitung* de la 13 okt. La 16 oktobro komencis kurso elementala pri Ido.

Insigno di Ido.

Ni memorigas, ke l' insigno di Ido esas, segun decido anciena dil Komitato, « *blanka stelo sispinta sur blua ronda fundo* ». Ma

ol ne esas *hexagonal stêlo*, kompozita ek du trianguli equilatera inverse pozita. La konstrukto di l' Idala stelo esas indikita exakte e detaloze en *Progreso* (II, 365) ed ol esas aplikita en la fabrikado dil oficiala insigno (videz la kovrilo di *Progreso*). Ni referas a ta loko la Idisti, qui deziras fabrikar ipse nia insigno.

Atesto di simpatio.

Okazione nia recenso di *Ido* (*Progreso*, N^o 66, p. 311), en qua ni citis l' atesto di Idisto neyuna : « La konoco di Ido donas a me multa plezuro e plubeligas a me la vivo », Sueda samideano de la sama evo, e malada de 17 yari, skribas a ni por konfirmar ica atesto Stockholm, 1.10.13 :

« Me povas dicar la sama, en plu alta grado ! Anke me evas 57 yari, e komencis lernar Ido ante 1/2 yaro. E anke me havas min bona memor-povo ». Ed il adjuntas, ke il sucesis ganar bona amiki exterlanda per Idala korespondo, inter qui esas 76-yara Anglo habitanta Nov-Zelando, qua esas anke Idisto fervoroza e bone konocata. Ido povas esar fiera pri la sentiment, quin ol inspiras a sua adepti.

Altra detalo interesanta de diversa vidpunto : nia korespondanto sukcesis ganar kelka pekunio tradukante artikli ek *Progreso* por Sueda jurnali. Ni esas tre kontenta pri ca fakto, e konsilas a nia samideani utiligar simile nia artikli (v. *Avizo e konsili*, *Progreso*, N^o 47, p. 687).

BIBLIOGRAFIO

LIBRI

Ru Ro, *outline of universal language*, da Rev. EDWARD P. FOSTER A. M. (Marietta, Ohio; preco : 50 cents.) — Yen fine la lernolibro (?) di la linguo, quan l' autoro anuncas de multa yari. Ol esas linguo pseudo-filozofiala konstruktita segun principo *a priori* e fondita sur l' analizo dil idei. Reale ol esas fondita sur la sistemo « *ba, be, bi, bo, bu* ». La komenco-litero *b* karakterizas omna nomi di materio (*băc* = hido, *bad* = oxo, e c.); *c*, la quanti; *f*, la formi; *g*, la qualesi; *j*, la relati od ordino; *l, m*, la vivo; *p*, la fabrikuri; *r*, la racional fakultato; *s*, la sentiveso; *t*, la volado, e fine *z* la nombri. Ro signifikas la linguo parolata, e ru la linguo skribata (ico explikas *Ru Ro!*) Omna vorti sen ecepto esas submisita a ta monotona sistemo; la nombri esas : *řab, řac, řad*,... tale ke 444 dicesas : *řifřefřaf*, e 9999 : *řorřirřerřar!* Nula ideo eskapas ta senkompata laminilo (o vafifilo) : nek la kemial elementi (videz supere), nek la morbi (qui omna komencas per loc : *local* signifikas morbo nerval o mentala, e la speci esas : *localap, localep*,...), nek la planti (komenco lu), nek l' animal (komenco

mu), nek la geometriala koncepti (fu), nek la metrala sistemo (ge), nek mem la nomi di landi, qui omna komencas per dra (regiono di la tero!) On savas ya, per nia *Histoire de la Langue universelle*, quale on devas judikar tala sistemi, qui apartenas a l'anciena epoko di nia ideo. L' autoro ipsa laudas su pri to, ke « omna vorti esas nova »! Suficas remarkar, ke tala sistemo komplete dependas de l' arbitrio di singla inventero, do havas nula objek-tala bazo, tale ke singlu povas fabrikar sua propra ed aparta sistemo. Cetere l' autoro donas preske nula indiki pri la gramatiko nek pri la derivado; e lua alfabeto ipsa suficus por pruvar, ke lu ne mem koncias la maxim elementala postuli di la LI.: lu admisas la sono *ng* (D.E.) reprezentata per *g*, e la du soni di E. *th*, reprezentata per *dh*, *th*! Rezume, multa laboro spensita por tote vana skopo, nur por furnisar okaziono di joko a nulsavanta jurnalisti, e nova argumento (un *nomo*!) a la skeptiki od adversi di la LI., qui dicos stulte: « Ankore un nova LI.! » Kad ne esus plu simpla e plu utila a la komuna ideo, adherar ad Ido?

JURNALI

Die Weltsprache (novembro). — *Kunveno di la Komitato dil Unio*, da F. SCHNEEBERGER; raporto neoficiala, e tro detalozza por analizesar hike. Pro ke ol esas en Ido, omna samideani povas e devas lektar ol. — *Diskurseto da S^o paroko J. G. Arni* en la Idista asemblo (31. 8. 13, Bern). Tre interesanta atesto di paroko, qua naracas sua personal experienci pri la LI.; savanta ja G. L. (D.) F. E. I. e la Hebraea, il studiis kelke Volapük en sua yuneso, ma obliiviis ol: il esis pose seducata da Esperanto, ma astonesis trovante en Ido linguo mem plu simpla, plu facila e plu klara. Pos un jorno de studio il riskis su en l' Idista asemblo, e kons-tatis kun joyo, ke il povas komprenar preske omno quon dicas la oratori de diversa lingui, plu bone kam se li parolus un de la stranjera lingui, quin il longe studiis. — *La Germana linguo en Italio*: specimeno di la stranja « Germana », quan skribas ula Italiana oficisti en l' internaciona trafiko (dogano): nova pruvo, ke la solvo per « lernado di stranjera lingui » esas kimerio, e ke la sola praktikala solvo esas ta per la LI. artificiala ed una! — *Praktikal apliko di Ido* (da la firmo LEPPIN e MASCHE, en Berlin). — « Venkoze tra la mondo! » L' *Universala Esp. Asocio*, pri la suceso di qua on tante fanfaronas, falis en un yaro (1 julio 1912-1 julio 1913) de 7438 ad 5465 membri; e la diminuto eventis en omna landi (en Francio exemple ol esas de 30/100). Por explikar ol on asertas, ke Esp. sequas la fluktui dil internacionismo. Ma l' internacionismo progresas... ed Esp. regresas! Pruvo, ke esas naiva iluziono identigar *Esp-ismo* kun l' internacionismo. Kande do la fanatiki ekiros lia revu por vidar la realajo? Por reparar la

deficito, on decidis *acceptar adhero mem di ne-Esp-isti!* Do la nombri de nun signifikos nulo, precipue nulo kontre Ido. E tamen on ne acceptas adhero di Idisti! — *Esperanto e Ido*: komparenda texto en Ido e... *Cosmopolita*, la nova dialekto di ANTIDO! — *Probo di traduko*¹. — *Humuraji*. — *Movado di la LI*. — *Revuo di la revui*. — *Inter Ido ed Esperanto*: respondo à la desnobla personal ataki e shikani, qui esas sempre la sola armo di la fanatikiki. Li sorgas ne publikigar en sua propra jurnali la paroli di neutreso e konciliemeso di kolonelo FREY, la honor-prezidanto di lia kongreso! Yen quale li informas exakte la kompatinda « popolo »! Ico suficas por montrar lia sincereso. — *Shakludo*: du problemi. On remarkez, ke ni havas nun kompleta simbolaro por reprezentar « partii » di shaki. — *Oficiala parto*.

Internaciona Socialisto (novembro). — *Adavane, kamaradi, ni marcheꝝ a splendida venko!* « La pazo de Esp. ad Ido ne iteresos de Ido ad irg altra til nun nekonocata mondolinguo. La mondo-linguo esas parfacita realajo ». — *Mea vojajo a Lisboa*: interesanta naraco di la vojajo di S^o PEUS ad Portugal tra Francio, Hispanio e Luxemburgo, kun multa detali, remarki, opinioni e fakti, quin ni ne povas rezumar; opertas lektar li direte ed integre, en la stilo klara e fluanta dil auro. Ni volas tamen citar nur ica penso: « Vere, la frontiери inter la landi ne esas to quo maxime separas la homi ». — *Nacionala libereso e libereso dil popolo*: La nacionala libereso ne esas idealo absoluta e suficanta a su: « tam grava kam la nacionala libereso esas la libereso interne la stato, la libereso dil popolo ». — *Nociva pesimismo* (pri socialismo). — *Internaciona konkordigo*: diversa signi di interkonsento inter Britanio, Francio e Germanio. — *Ido en la jurnalaro*. — *Linguala questioni*². — *Citaji*³. — *Vendebla literaturo di Ido*.

1. Semblas, ke la verbo *sucesar* ne povas uzesar nepersonale (quale D. *gelingen*), nam ol havas sempre subjekto, adminime tacata (*la homu sucesis...*) D. *gelingen* esas verbo false nepersonala: D. *es gelang mir* = me sucesis.

2. On darfas tre bone dicar *neregistebla*, t. e. uzar *rezistar* kom verbo tranzitiva: nia regulo esas, uzar kom tranzitiva omna verbo qua povas recevar tala senco, t. e. *havar objekto*.

3. *Preusia, Preusiano* esas erora formo vice *Prusia, Prusiano*. — « Abolisata esos »: quankam ica vort-ordino esas strikte permisata, ol ne esas rekomendinda; ol esas mem deskonsilinda, pro ke ol esas stranja e shokanta inversigo: en la kompozita formi di la verbo, la verbo *esar* devas sempre preirar la participo (N.B.: e ne separesar de ol da tro multa vorti: admaxime da un adverbo o adverba expresuro). Exemple, on devas dicar: « esos abolisata en Prusio », e ne: « esos en Prusio abolisata », nam on povus (momente) referar *abolisata* a *Prusio*; ma on darfas dicar: « esos balde abolisata ».

Jazyk Mezinarodni (mayo-septembro). — *Pseudonimo Ido*, da L. DE BEAUFRONT (Ek *La Langue Auxiliaire*). — *Mea voyajo a Kaukazia* (sequo), da J. KAJS. — *Kunveno dil Komitato dil Unio en Bern* (segun *La Langue Auxiliaire*). — *Rakonto*, da M. GORKIJ : trad. JAR. DLOUHY. — *Nova vorti adoptita* (tradukita en Cheka). — *Linguala questionis* (tre bona expliki). — *Libera tribuno*. On duras insertar opiniononi pri Ido ed Esperanto. La Esp-isti ipsa shamas pri la letri sendita ad « *Jazyk* » da ula fanatika fideli. On invitas la Cheka Esp-ista organizuri defensar serioze lia linguo. Ma omnu qua volas, ke *Jazyk* insertez lua objeccioni kontre Ido, devas promisar adherer ad Ido, se on refutos lua objeccioni. Se l' Esp-isti ne partoprenos oficiale la diskuto ante la fino di ca yaro, li manifestos tale lia venkeso. — *Diversaji : Nekrologo*. (Samideano Karel NIEDERLE, konduktoro di fervoyo en Louny, mortigesis da lokomotivo la 2^a oktobro 1913.) Du nova klubi fondita da S^o R. MARECEK : una en Koprivnice, altra en Pribor (Moravia). — *Idista demagogio*. : *La Kulturo* recevis nia informo pri la suceso di Ido en Budapest; la redakteri ne volis kredar, li questionis che la rektoreyo dil universitato en Budapest e li recevis respondo konfirmanta nia informo. Ma nun *Esperanto-Asocio Laborista* en Budapest komunikis a *La Kulturo*, ke nia informo esas nevera, pro ke en altra (ne politeknikala) universitato D^{ro} RACZ facas kurso di Esp^o por 27 studenti. *La Kulturo* joyas, ke ca kazo itere pruvus la demagogeso dil Idisti. Stranja logiko ! — *Demagogio dil Esp-isti* : *La Kulturo* konstante fanfaronas pri ke la partio socialista (autonomista) rekomendis a sua membri lernar Esperanto. Ni asertis, ke la rekomendo valoras por Ido, nam esas nepensebla, ke raciozoza homi, pos komparir Esperanto ad Ido, povabus decidir por Esperanto primitiva. Nun la fakti pruvus la justeso di nia aserto. Exemple la *Laboristal Akademio* en Praha *exkluzis sua Esperantista secciono*, segun la propozo di S^o CHALOUPECKY, fervoroza propagero di Ido. — *Bankroto dil Esp-ista jurnali en Bohemia* : recente desaparitis *Cesky Esp-ista*, e *La Kulturo* cesis esar jurnalo socialista; do l' Esp-isti esas ekpulsita de lia *pozicioni, la *Bohema Asocio Esp-ista* dissolvesis. Omno to esas signi di dekada fatala ! — *Studio-letri* da J. CHALOUPECKY. — *Adresi di deziranti korespondar kun Cheka Idisti*. (On insertas tala adresi gratuite).

Laboro (Madrid, julio-oktobro). — Ica N^o esas ornita per la portreto di nia devota kolego PETRO MARCILLA e per fotografuro di l' Ido-grupo di Armavir (Rusio). — *Mea voyajo a Paris*, en Ido e S., da ALBERT GALANT¹. L' autoro facas interesanta remarki :

1. Me dankas nia samideano pro lua paroli afabla et tro flatanta pri me (me ne dicas : *flatema*, nam li semblas sincera e ne destinata flatar). Ma me pregas il nultempe uzar la vorto *Maestro*, adminime pri me. La

la Parisani parolas Ido bonege, ma tendencas acentizar la lasta silabo, segun la F. kustumo. Bona ed utila avizo, quan ni rekomendas a nia F. docanti, por ke li kombatez sisteme ca tendenco che lia dicipuli. L' auctoro ne pensas, ke la LI. enduktos la paco en la mondo : « la homi duros, ve, longatempe, esar mentema, ambicioza, egoista, kruela mem !... e ni Idisti ne superesos la cetera homi : lia defekti esos anke le nia ». Yen justa e saja paroli, opozenda a la ridinda fanfaronado di la fanatiki, qui kredas, ke l' « Esperantismo » reformos la mondo, e konsideras Zamenhof kom nova Kristo... mem plu ecelanta kam l' anciena !¹ — *Iacopo, legendo.* — *Fakti diversa.* — *La reforma justificada*, da L. COUTURAT, trad. en S. da M. ESCUDER. — *Kurso kompleta di LI. segun la direta metodo A. Rieu-Vernet.* — *Kuriozaji.* — *Bibliografio.* — *Espritaji.*

Anuncilo di l' U. S. I. (oktobro). — *Usial informi* : nova Usiani. Ni remarkas nova adheri de Austrio e de Brazilo. — *Linguala questioni* : nova vorti adoptita dal Akademio. — *L' akuzativo en l' Esp-ista kongreso*, da A. DUDOUY. En la kongreso ipsa on afishigis ica anonco : *Perdita okulvitrojn*, qua restis avan la okuli di la « multega » kongresani, sen shokar li ; oportis, ke Idisto remarkigez la grosiera kulpo da la « autoritati », e mem ta kompetenta pontifiki agnoskis ol tre desfacile ! Yen quale li savas la « kara linguo », e quante l' uzo dil akuzativo esas facila en Esp. ! On konsilas al Esp-isti imitar l' exemplo di Anglo : lu tote neglijis l' akuzativo, e skribis ye la fino di sua letri kelka deki de n, adjuntante : « Pozez li ube vu judikos li kom necesa ! ». — *Katekismo* : 8^a leciono : pri la misterio di l' inkarnaco. — *Tradukuri* : *Yob*, tradukita ek la hebrea da L. DE BEAUFRONT : tradukuro extreme interesanta, qua reproduktas admirinde la koloro e saporo dil originalo. — *Miraklatra exaucto di prego*, trad. JAN ROZE. — *L' unesma martiro en Anglio*, trad. R. HOJES. — *Autuno*, da H. DEVANNES. — *Bela penso.* — *Diversaji.*

International Notes and Queries (N^o 3, New-York) duras uzar Ido apud l' Angla. Ol anuncas la suceso di Ido en la Politeknikal Universitato di Budapest, e l' aparo di nova lernolibri Idala.

Ido (Kopenhago, oktobro). — *La cerebro kom loko di la linguo*, da G. FORCHHAMMER : interesanta psikologia diserturo pri la

Idisti havas nula maestro, en la senco idolkultala e ridinda quan l' Esp-isti donis a ca vorto (per l' « uzado » !). Ma se li havus ula maestro, en la senco di « precipua auctoro di nia linguo », omni savas, ke lu ne esas me, ma l' *unika* auctoro di la projeto « Ido ». [L. COUTURAT.]

1. Ni nule exajeras : videz *Quo esas Esperantismo* (*Progreso*, III, 714). E ta fola deklamachi nule esas dementiata, ma prefere kurajigata da la chefi di Esp., e da la Maestro ipsa ! (vid. *Progreso*, VI, 396).

legi dil « asocio dil idei » e di la memorado. — *Diversaji*: on raportas pri la kurso da prof. JESPERSEN pri Ido en l' universitato di Kopenhago. — *Humuraji* ¹.

Studio-letri, N° 3 (*Cheka Laboristal Asocio internaciona*, Brno). — *Eventi kom fluo di energio*; originala expliko di la difero dil aktivo e dil pasivo: en « Karlo amas Maria » flecho iras de Karlo a Maria por indikar la sinso dil ago; en « Marian amas Karlo » la flecho iras inverse de Karlo a Maria. — *Participo*. On explikas tre bone la tri tempi aktiva e pasiva, anologe a la tri tempi dil indikativo. — *Transitivo*: expliko di la participo uzata kom adverbis, tam pasive kam aktive. — *Substantivo de adjektivo*: on montras per exempli, quante simpla e facila esas la direkta substantivigo dil adjektivo²: *amanto*, *amato*; *vinkinto*, *vinkito*; la *blanki*, la *oldi*; *forto*, *feblo*, e c. — *Afixi*: on citas mnemonikal exempli di ca afixi ek la Cheka; on ritrovas *mi-* en *demi-monde*, *prim-* en *primitivni*, *pre-* en *pred*, *-es* en *finessa*, *noblesa*. — *Per figural imagino a perfekt expreso*, da MATANELLI; on explikas per imaji la tri participi: *kombat-onta*, *-anta*, *-inta*; *bat-ota*, *-ata*, *-ita*. — *Publika vivo*: vortaro sistemala, kun mnemonikal exempli ek la Cheka o kelkafoye la Germana. Ex: on ritrovas *urb* en *interurbani*, *partiso* en *partyzan*, e *portu* en *Port-Arthur*. Nulo pruvus plu bone, ke nia radiki esas maxim internaciona e bone selektita por atingar « la maxim multa homi ».

Ido-Propagilo, monatal verketo (N° 2, novembro)³. — *Tre nova legendo*, da P. BACCARI, trad. L. RAITERI. — *La tabako e la yuneso*. — *La viro en la luno*, da P. AHLBERG. — *Facez rejo, se ne, facez la paco*; recenso di nova libro da M. SEMBAT, Frabca deputato, trad. E. FOUCHER. — *La standardo*. — *Olima antialkoholismo*, trad. P. HASTEY. — *Letreto de Stockholm*, da SVEN VILDE. — *Mikra pesko-portuo*, da G. DE MAUPASSANT. — *Siejo di Paris da la Northmen*.⁴ — *Konsili a la siorini*. — *Yusteso e karitato*, da V. COUSIN. — *Franca skolo ye 1850*, da E. LAVISSE.

1. On uzis nejuste *lo sama* por referar *kortico*: *lo* devas uzesar nur por referar fakto o kozo nedeterminita. — On uzas *plu e plu*, vice: *sempre plu*. — Imprimeroro: l' *Epine* vice LEPPIN! On kredus, ke *Ido* komposetas da Franci.

2. Quan l' Esp-isti ne povas facar, ecepte per lia ridinda sufijo *-ul*, dum ke, inverse, li substantivigas direte l' adjektivi por formar nomi di *qualeso*: duopla absurdajo!

3. Editata da O. LEGRAND, en St-Sauveur-le-Vicomte (Manche, Francio). — Yaral abonpreco: 1 fr. en Francio; 1,50 extere.

4. *Northman* esas formo pure Angla. Esus preferinda uzar *Normani* o *Nordmani* por ta Skandinavi. « Imperiestro *Charles-la-grosa* » esas evidente erero, vice: *Karlo la Granda*. (Nam ta persono historiala apartenas a Francio ed a Germanio, konvenas internacionigar lua nomo: *Karlemagne*, *Karl der Grosse*).

— *Ube duktas l' ambicio.* — *Sen kultelo.* — *La cinemo e la fervoyal acidenti.* — *Letro da ex-Esp-isto*, qua divenis recente Idisto: « Esas vera, ke Ido esas multe plu facila kam Esp. ». Yen atesto, quan la fanatiki sorgos ne publikigar! — *Alkoholismo e kriminemeso.* — *La Kontrabandisti*, interesanta naraci ek la reala vivo, da E. FOUCHER. — *La grandanombra familii en Francio.* — *Tra la ter-globo.* — Yen la richa e diversa kontenajo di ca 8 pagini¹.

Stenidano (sept.). — *Ek letro de Nova-Zelando* (durigo): *Natural produkturi.* — *Suceso.* — *La neceseso e posibleso dil internaciona paco* (durigo). — *La furio di moderna milito.* — *Ecelanta propagilo*: la komparanta gramatiko di Esp. e Ido da NOETZLI. — *Quale la bestii revoltas kontre la homala civilizado.* — *La linguomizero en la skolo.* — *Federala festo Suisana en Kapstadt kun obstakli pro diverslingueso*². — *Exercajo*: *La cinemo en la treno.* — *Ek nia movado*: *Libera asemblo dil Suisana Ido-Societo* (Bern, 31.8.13). — *Rendevuo inter Esp-isti ed Idisti en Bern.*

Stenidano (nov.). — N^o propagala por la Germanlinguana stenograferi. — *A la stenograferi di Germana linguo.* — *Stenido*; *kurta lernilo.* — *Specimena texto* en Ido e stenografuro D. e Stenido. — *Neceseso di bona Ido-stenograferi.* — *Charmanta experimento por obtenar judiko pri Ido*; rekomendinda imitesor da la Esp-isti. — *On rekomendas ad dicipuli lernar Ido.* — *Utila amuzivo.* — *La konversema G. Keller.* — *Letrobuxo*³.

Isis, revuo pri la historio e l'organizado di la scienco (Wondelgemlez-Gand, 6 nov. 13) recensis la tradukuro dil verketo da COLDING (*Progreso*, agosto 13) e reproduktis integre en Ido l' *Introduco* da prof. OSTWALD. Yen quale la redaktisto prizentas ica tradukuro:

« Konvenas multe joyar pri ca publikigo, unesme pro ke ol esas ago di yusteso e reparo ad Colding, pose pro ke ol donas bonega exemplo di l'uzo di LI. artificala. Nam ta verketo... interesas nur mikra elito intelektala, ma ca elito esas esence internaciona... Quale on povus atingar ol tota maxim bone, se ne per l'uzo di LI. cetere sat facila por komprenesar mem da ti qui konocas ol poke? Pro to la publikigo di ca mikra broshuro esas memorinda

1. Kelka linguala remarki. On evitez la frazo-formo participala: « augmentante inter la drinkemi la malaji, su-ocidi. » nam ol esas idiotismo Italiana, ne klara. — On evitez la frazo-formo: « Esas ad nova mondo ke ol duktas ni », idiotismo Franca. Pos *demandar* on uzez *de* (ne *ad*), same kam pos *obtenar*, *prenar*, e c. — *Laborfeldo*: plu juste: *laboragro*. — *Saluro*: neposibla; *saliŭro*. — *Multoza* havas nula senco: on devas dicar *grandanombra* (F. *nombreux*). — On uzas *mustas* nepersonalé, quale *oportas*; ma *mustar* esas verbo personala, qua postulas subjekto. — *Iluzioniti* vice *iluzionanti*; *chagrenata* vice *chagrenanta*.

2. Esus plu bona dicar: *linguo-diverseso* = diverseso di lingui.

3. On ne uzez *determinata* vice *destinata*; e *plaso* vice *spaco*..

evento, qua markizos dato en la historio di la homala pensado ed organizado ».

Oportas savar, ke ca tante favoroza judiko venas de S^o GEORGE SARTON, un de la homi qui konocas maxim bone la historio di la scienco e di la pensado.

La Française (Paris, 18 okt.) insertis en unesma pagino artiklo da L. COUTURAT: *Por la Linguo internaciona*, okazione di recenta feminista kongreso, ube la questiono di la L.I. esis traktata. Neglijante la kritikio di l' antea sistemi, l' autoro expozis l' origino di Ido (la decidi unanima di la *Delegitaro*), lua esencala qualesi, e lua nuna difuzeso. Il montris fine, ke « Ido esas linguo feminista », en ica senco, ke ol traktas la du sexui en perfekta egaleso: la nomi havas genro nedeterminita (neutra), e prenas genro nur per sufixi (-ul, -in). Ico posibligas evitar la perpetua ambigueso di nia lingui, ube la sama vorti havas senco, lore maskula, lore neutra, ed ube on ne povas expresar ula relati abstraktante la sexu; exemplo: « *Mea bopatro esas la patro di mea spojo. — Se ulu venos, vu pregos lu vartar me* ». On probez tradukar ica frazi en irga nacionala linguo, ed on konstatos la grandega avantajo di Ido.

Basler Nachrichten (23 okt.) insertis rektifiko da L. COUTURAT kom respondo a la senshama mentii di ula Esp-isto qua (instigata, ne da fanatikeso nek da sincera konvinkeso, ma nur da lezita propramo) kombatas Ido per omna moyeni. Segun la desnobla taktiko di la Esp-isti, qui sempre egardas ed atakas la personi, ta sioro ne shamis inventar rakontachi pri Sⁱ OSTWALD, JESPERSEN e COUTURAT. Ica refutis lu per triopla dementio, qua montros ad omni, quante vera e sincera esas l' aserti dil Esp-isti. « Li inspiresas da personal interesi o da basa odio ad linguo, di qua li agnoskas tacite la supereso ».

La maxim klara rezulto di lia shaminda polemiki esas, ke li tedas e nauzigas la publiko, tale ke la jurnali ne plus volas insertar irgo pri la LI. Yen quale li pretendas servir la komuna ideo!

Basler Nachrichten (13 nov.) insertis raporto di la *Societo Suisana di Stenografisti* (sistemo Stolze-Schrey) en qua on remarkas ke la Societo instruktis 59 personi pri la stenografado di Ido e nur 2 pri Esperanto (komparez la nombri: 113 pri Angla, 108 pri Italiana, 3 pri Hispana). Ica proporciono di la du lingui artificiala esas sat eloquento per su!

Volksrecht (jurnalo socialista de Zürich, 31 okt.) anuncas, ke de nun ol publikigos omna-semane *Ido-angulo*, por teorial e praktikala propagado di nia linguo. L' unesma artiklo expozas la neceso di LI; ol finas per alineo en Ido kun D. traduko.

Basler Vorwärts (9 nov. 13). — Ica jurnalo anke apertis *Ido-angulo*, qua aparos ye omna sundio. L' unesma artiklo expozas l' utileso di LI. generale, la konfuzeso qua naskas del uzo di plura nacionala lingui en la kongresi, e l' avantaji di Ido, speciale por la laboristi. Ol finas per Idala texto kun D. traduko.

L'Indépendance belge (10 nov. 13). — Ica jurnalo, tre konocata e reputata ne nur en Belgio ma en Europo, insertabis olim l' artikli da S^o GASTON MOCH pri e por Esperanto. Plu recente (okt. 1906-okt. 1907) ol publikigis serio de artikli da Kom. LEMAIRE pri *La linguo helpanta internaciona*. Nia samideano interruptis ol lor la kunveno e la decidi dil Komitato di la Delegitaro, expektante l' interkonsento « plu kam duone promisita » da la Esp. chefi. Nun il riapertas ol por Ido. Il rezumas la historio di la Delegitaro ed explikas l' origino di Ido. « La kredanti Esp-ista kun lia papo di Varsovio e lia klerikaro (precipue Parisana) iniciis milito tre simila a religiala milito : Esp. divenabis dogmato netuchebla... La progresisti qualifikesis kom trahizanti e rene-ganti... Li duris konsiderar la LI. kom « fakto ciencala » e traktar ol kom tala... Tre balde li konstatis, ke la skismo Esp-ista admirinde utilesis la LI., impedante ke la progreso haltez ye mala transakto. Nam por interkonsentar kun la Lingva Komitato, la permananta Komisitaro esabus forsan instigata a koncesi, e la linguala reformi restabus nekompleta. Kontraste, liberigita de la shikani dil Esp-isti neprogresema, la Komisitaro povis laborar larje, libere, sen preopinioni, unvorte ciencale... La nomo di la linguo devabus esar *Esperantido* », nam ol esas Esp. simpligita e plubonigita; ma pos ke Zamenhof refuzis ad ol nomo memoriganta Esp. (« la Esp-ista komercisti timis la konkurado »), on adoptis la nomo *Ido* por la *Linguo di la Delegitaro*. — On anuncas serio de lecioni di Ido aparonta omna duesma semano. Ni ne bezonas insistar pri l' importo di ca kurso en tala jurnalo. Malgre lua kalumnieri (mortinta od ankore vivanta) Ido sempre progresas, e balde konquestos l' atenco e la simpatio dil publiko, quan Esp. sempre plu perdas per la fola konduto di sua adepti.

Le Réveil d'Indre-et-Loire (Tours, 23 okt.) raportis tre favoroze la diskurso quan S^o PEUS facis en Ido en ta urbo pri l' *Internacionigo di la mondo*. (vid. nia *Kroniko*). Por refutar la shovinismo, qua separas ed opozas ankore nun la nazioni, l' oratoro alegis sua propra lando (la dukio Anhalt) : ante 80 yari, la Anhaltani esis « nacionalista », li volis restar Anhaltani e ne divenar Germani. Il konkluzis per eloquenta prediko por nia linguo.

Le Nouvelliste (Pointe à Pitre, Guadelupa, 2 okt.) insertis artiklo da L. DE GUESNET pri l' *Asocio por la fondo di kontoro di la LI*.

The Globe (New-York, 14 okt.) insertis letro da D^{ro} MAX TALMEY refutanta la shaminda ataki di fanatika Esp-isto. Por judikar la mentala stando di la fanatiki, suficas citar lia lasta ... inventajo : « Ido esas sustenata pekuniale da ula financala interesi Europana (! kompreneble !), qui timas, ke la militala prunti sufrez pro la suceso di Ido ». Yen specimeno di la stupida kalumnii, quin ta kompatinda homi imaginas en lia desespero e rabio ! Yen la mental e morala nivelo a qua li sinkas, kredible pro l' « interna ideo », qua inspiras li konstante ! Ta desnobla anmi havas nur un penso, nur un sorgo : la pekunio ! Kad vere ni esis nejusta, kande ni dicis, ke la Esp-ista chefi esas nur komercistachi ?

O Astro (S. Paulo, Brazilo) insertis longa artiklo da nia samideano F. LORENZ (tre anciena pioniro di Esp.) pri e por *La L.I. Ido*. Il facis (kun nekontestebla kompetenteso) komparo inter Esp. ed Ido, de qua rezultas brilante la supereso di nia linguo ; ex : Esp. dicas : *shancelighi, kulpigi, malmanki, poluso, almeti, elteni, eljheti, kialo, ilo, inda, chiam* por la sama idei quin Ido tradukas per : *hezitar, akuzar, abundar, polo, aplikar, suportar, lansar, motivo, instrumento, digna, sempre !* Tala kompari esas tre bona e pruviva ; on devas konstante uzar li por refutar la stulta fanfaronado di la fanatiki, qui esforcas konfuzigar la mento dil publiko per vana kritikachi.

Sovremennoe Slovo (Peterburg) publikigis artiklo, ube la jurnalno deklaras su tedata da la perpetua e senmezura fanfaronado dil Esp-isti, qui asertas ke lia linguo esas la maxim bona ek omni, ke l' autori deziras vidar sua verki tradukesar en nul altra linguo kam Esp^o, e c. « Ico similesas reklami pri kosmetikaji ». On savas, ke existas altra sistemi, exemple Ido, qua ne pretendas facar poeziaji e teatraji, ma satisfacar la bezoni di la komerco, scienco e tekniko. La jurnalno ne deziras decidir ipse, qua sistemo esas la maxim perfekta. [Lore ol devas simple aceptar la solvo adoptita da la kompetenta autoritato, t. e. da la *Delegitaro*.] E pro la rivaleso di la diversa sistemi ol decidias... ne plus parolar pri la L.I. generale. — Yen la rezulto di la stupida taktiko di l' Esp-isti : li tante repugnans la homi senpartia, ke ici ne plus volas audar ulo pri la L.I. Yen quale li servas l' « interna ideo », ne-intence o mem intence : nam li preferas ruinar l' ideo kam aceptar Ido !

Año 3.º

2.º número.

LABORO

Organo de los idistas españoles



«A kulturo universala, linguo universala»

Bibl. Reg.

1920-21. 2949

Leóniense

REDACCIÓN
Y
ADMINISTRACIÓN:
León, 9, Madrid.

DIRECTOR:
Pedro Marcilla.
REDACTOR - JEFE:
Alberto Galant.

NUESTROS COLABORADORES

- S^o D^o LOUIS COUTURAT, PARIS.
» » JAVIER CASARES, FERROL (HISPANIA).
» PROFESOR PAOLO LUSANA, BIELLA (ITALIA).
» » A. KAPUSTYANSKIY, ARMAVIR (CAUCASO, RUSIA).
» » H. MEIER, ESCH SUR ALZETIE (LUXEMBURGIA).
» » A. KOFMAN, ODESSA (RUSIA).
» D. M. ESCUDER, CASTELLÓN (HISPANIA).
» » H. L. KOOPMAN, PROVIDENCE (U. S. A.).
-
-

PRECO DIL YARAL ABONO:

<i>Hispania</i>	2	peseti.
<i>Exter Hispania</i>	2	franki.
<i>Singla numero</i>	0.50	peseti.

Per postala jiro od internaciona respondo-kuponi.

S^o José Sebastián, *calle de Zaragoza, número 20.*—Castellón (*Hispania*). Deziras korespondar per postmarki uzata di omna landi; lu sendos kom chanjo marki hispana. Lu anke korespondos per tipi e kustimi.

DE INTERÉS

Rogamos a cuantas Revistas y Boletines científicos se redacten en lengua española establezcan con nosotros el intercambio.

Aunque muy humilde, *LABORO* es leído en varias partes del mundo (hasta en Egipto y el Japón), resultando de aquí cierta importancia divulgativa digna de que se tenga en cuenta.